

Autizmo spektro sutrikimai

Logopedas gali padėti

Parengė logopedė dr. Vilma Makauskienė

LPC
LOGOPEDINĖS
PAGALBOS CENTRAS

Autizmas

yra sutrikimas, priskiriamas autizmo spektro sutrikimų grupei. Nors šis sutrikimas yra žinomas daugiau nei 60 metų, kol kas jo kilmė nėra pakankamai ištyrinėta. Asmenims, kurie turi autizmo spektro sutrikimų būdingi menki socialiniai įgūdžiai, bendravimo interesų trūkumas, verbalinės ir neverbalinės komunikacijos sutrikimai. Autizmas kiekvienu atveju pasireiškia skirtingo sunkumo simptomais. Pavyzdžiui, vieni vaikai gali kalbėti normaliai, kiti kalba sunkiai arba visiškai nekalba. Lengvesnės formos autizmas gali būti diagnozuojamas kaip Aspergerio sindromas. Paprastai pirmieji ligos požymiai pastebimi po antrųjų vaiko gyvenimo metų.

Autizmui diagnozuoti būtini šie požymiai:

- Sutrikusi socialinė raida: nepakankamas akių kontaktas ir menki neverbalinio bendravimo gebėjimai, noro bendrauti ir socialinio – emocinio abipusiškumo stoka.
- Komunikacijos problemos: vėluojanti kalbos raida; stereotipinė, pasikartojanti kalba; menki bendravimo įgūdžiai;
- Ribotas, stereotipinis, pasikartojantis elgesys: domėjimasis neįprastais užsiėmimais; prisirišimas prie rutinos ar ritualų; stereotipiniai, pasikartojantys judesiai.

Priežastys

Manoma, kad autizmą sukelia sudėtinga genetinio paveldėjimo ir aplinkos veiksnių sąveika, nors konkretūs autizmą nulemiantys genai nėra nustatyti. Autizmui būdingi pakitimai tam tikrose smegenų zonose. Tiriant sudėtinga aparatūra nustatyti pilkosios ir baltosios smegenų medžiagos santykio skirtumai, menkesni ryšiai tarp atskirų smegenų sričių. Nors nemažai tėvų nurodo, kad vaikui pasireiškė autizmo požymiai jį paskiepijus, dauguma mokslininkų ir medikų teigia, kad mokslinių tyrimų rezultatai paneigia ryšį tarp skiepų ir autizmo.

Paplitimas

Statistiškai autizmo sindromą turi apie 0,2–0,6% populiacijos. Berniukams šis sutrikimas nustatomas apytiksliai 2-4 kartus dažniau negu mergaitėms.

Terapija

Autizmas nėra išgydomas. Dažniausiai taikomos terapijos programos yra skirtos keisti elgesį, lavinti socialinius ir bendravimo įgūdžius. Nėra vieno, universalios pagalbos metodo, nes intervencijos poveikis kiekvienam asmeniui yra skirtingas. Terapijos pobūdis yra parenkamas pagal vyraujančius autizmo požymius ir yra nukreiptas į nepakankamai išlavėjusių gebėjimų / įgūdžių lavinimą bei savarankiškos asmenybės ugdymą. Svarbu kad teikiama pagalba atitiktų individualius kiekvieno asmens poreikius. Autistiški vaikai mokomi individualiai ar grupėse, įtraukiant į mokymo procesą šeimos narius.

Pagalbos metodai:

Socialinių įgūdžių lavinimas	Kasdieninio gyvenimo situacijų modeliavimas, neverbalinio bendravimo įgūdžių formavimas, vaidmeniniai žaidimai.
Kalbos ir kalbėjimo mokymas	Poreikio bendrauti skatinimas, žodyno plėtimas, įvairių sąvokų formavimas. Jei vaikas negali bendrauti kalbėdamas, gali būti taikoma Paveikslėlių keitimosi bendravimo sistema (PECS).
Elgesio mokymas	Sisteminis ir nuolatinis pasikartojančių veiksmų atlikimas, siekiant išmokyti vaiką priežastingumo ir tinkamų elgesio būdų. Gali būti taikomos ABA, SCERTS, TEACCH ir kitos sistemos.
Užimtumo terapija	Skirta šalinti koordinacijos, smulkiosios motoriko ir sensorikos sutrikimus.
Medikamentinis gydymas	Vaistų, veikiančių konkrečius ligos simptomus, skyrimas.

Taikomi alternatyvūs terapijos metodai: vitaminų terapija, speciali dieta, garso, muzikos, delfinų terapija

Prognozės

Daugeliu atvejų, teikiama pagalba ir vaiko augimas, padeda sušvelninti autizmo požymius. Jei autizmo spektro sutrikimas negydomas, daugelis vaikų neišvysto pakankamų socialinių įgūdžių: jie gali neišmokti kalbėti ir deramai elgtis, tik labai maža dalis visiškai atsistato savaime. Daugelis specialistų pastebi, kuo anksčiau pradedama teikti efektyvi pagalba ir ugdymas, tuo geresnė prognozė ir didesnė atsistatymo tikimybė.